

HISTORISCHE ROUTE

DE ARDENNEN

**LANGS DE SPOREN VAN
HET ARDENNENOFFENSIEF**

Aad Spanjaard

De opmars door Noord-Frankrijk

In augustus 1944 leken de dagen voor Hitlers Derde Rijk geteld. Op het westelijke front dreven de geallieerden de Duitse troepen steeds meer terug richting de Duitse grens en in het oosten verloren de Duitsers steeds meer terrein aan de oprukkende Russische legers. De algemene opinie was dat de oorlog vóór kerstmis 1944 wel voorbij zou zijn.

De snelle opmars van de geallieerde troepen op het westelijk front bracht echter ook nadelen met zich mee. De bevoorrading van de fronttroepen werd een steeds groter probleem doordat de aanvoerlijnen steeds langer werden. De geallieerden waren er nog steeds niet in geslaagd een bruikbare haven te veroveren die dicht bij het front lag dan Cherbourg in Normandië, vanwaar nog steeds het merendeel van de aangevoerde goederen moest komen. De invasie in het zuiden van Frankrijk (*operatie Dragoon*) bracht, met de verovering van de havenstad Marseille, hierin slechts een lichte verbetering, die grotendeels weer teniet werd gedaan door de eigen behoeften van de snel oprukkende 6^e legergroep van generaal Jacob Devers. Weliswaar werd op 4 september 1944 de havenstad Antwerpen, de grootste havenstad in het tot nu toe bevrijde gebied, vrijwel intact veroverd, maar doordat de monding van de Schelde nog steeds in Duitse handen was, kon de verovering van Antwerpen niet benut worden. De logistieke problemen hadden tot gevolg dat de geallieerde achtervolging op de terugtrekkende Duitsers tot staan gebracht dreigde te worden. Het meest nijpende probleem was het brandstoftekort waarmee de geallieerden te kampen hadden.

De 3^e Div. op het strand van St. Tropez tijdens operatie Dragoon

DE RED BALL EXPRESS

Om het hoofd te bieden aan het steeds groter wordende logistieke probleem werd op 21 augustus 1944 een operatie in gang gezet, die de codenaam *Red Ball Express* meekreeg. Vanaf St. Lô in Normandië, waar de voorraden zich in grote hoeveelheden opstapelden, naar Chartres en vandaar over verschillende wegen door Noord-Frankrijk naar het front werden routes uitgezet, gemarkeerd door rode ballen, waarlangs zo'n 6000 volgeladen trucks de klok rond hun ladingen af en aan voerden. De trucks reden op een voorgeschreven afstand van 60 meter uit elkaar met een constante snelheid van 40 km/uur. De konvooien reden dag en nacht, ongeacht het weer. Ze hadden te kampen met luchtaanvallen en bombardementen, waaronder aanvallen met V-1's en beschietingen door Duitse grondtroepen. Ook de Engelsen hadden een dergelijk bevoorradingsstelsel opgezet onder de naam 'Red Lion Express'.

Eind augustus besloot generaal Eisenhower dat het grootste deel van de brandstofvoorraden, in het kader van de op handen zijnde operatie Market Garden, naar het 1^e leger van generaal Hodges en de Britse 21^e legergroep van generaal Montgomery moest gaan. Dit ten koste van de brandstofvoorziening van Patton's 3^e leger. Ten gevolge van deze beslissing was de dagelijkse

Bord langs Red Ball Highway

Chauffeurs van de Red Ball Express waren voor 75% Afro-Amerikanen

toewijzing aan Patton's troepen op 31 augustus 1944 plotseling gezakt van 400.000 naar 31.000 gallons. Patton was woedend, maar hoe hij ook stampvoette, schold, bedelde of schreeuwde dat zijn tanks benzine nodig hadden, het had geen succes. De logistieke crisis dreigde een eind aan de opmars van het 3^e leger te maken. Gelukkig duurde deze crisis maar even. Dankzij operatie Red Ball Express kwam er verandering in de situatie en midden september waren de brandstoftekorten verleden tijd. Toen de operatie werd beëindigd, half november 1944, hadden de Red Ball Express chauffeurs, waarvan bijna 75 procent uit zwarte chauffeurs bestond, 412.193 ton aan brandstof, olie, smeermiddelen, munitie, voedsel en andere benodigdheden naar het front gebracht.

DE OPMARS STOKT

Nadat operatie Market Garden was uitgemond in een debacle voor de geallieerden, kwam men tot het besef dat de Duitsers nog niet verslagen waren en dat er nog wel eens een lange, zware strijd in het verschiet zou kunnen liggen voordat zij de overwinning zouden behalen. De Duitsers hadden zich nu teruggetrokken tot achter de Siegfriedlinie, dus binnen de eigen landsgrenzen. Hierdoor werd de verdediging tegen de oprukkende tanklegers van de geallieerden steeds gemakkelijker. Moesten ze begin juni nog de hele Middellandse Zeekust, de Franse Atlantische kust, het Kanaal en de Noordzeekust verdedigen, eind september hoefden ze nog maar zo'n 725 kilometer te bestrijken: van de ondergelopen polders en brede riviermondingen in Nederland, overgaand in het geaccidenteerde en dichtbeboste terrein van het Reichswald achter Nijmegen, dat doorliep via de Eiffel tot aan de Zwitserse grens en dat ideaal was voor de verdediging. Vanuit topografisch oogpunt zaten er maar twee relatief gemakkelijke doorgangen in dit front: de weg langs Aken, net over de Duitse grens en over de weg van Metz, ten zuiden van de Ardennen naar Saarbrücken. Beide zijn natuurlijke corridors tussen België en Duitsland en tussen Frankrijk en Duitsland en beide hadden in de loop der eeuwen in de Europese militaire geschiedenis een prominente rol gespeeld en waren om die reden dan ook de zwaarst versterkte gebieden op het Europese vasteland. Daarbij maakten beide corridors deel uit van de Siegfriedlinie of Westwall, een netwerk van fortificaties, dat zich uitstreckte van de Nederlandse grens bij Kleve tot aan de Zwitserse grens. Tussen juni 1940 en augustus 1944 was de Siegfriedlinie verwaarloosd, maar daarna was er zeer hard gewerkt door een miljoen (dwang)arbeiders aan tankversperringen en bunkers.

HISTORISCHE ROUTE ARDENNENOFFENSIEF

Door de pauze die er was ontstaan bij de opmars van de geallieerden, zowel vanwege Market Garden, als door het (tijdelijke) tekort aan brandstof, kregen de Duitsers de gelegenheid zich te hergroeperen en versterkingen te bouwen.

DE SLAG OM DE SCHELDE (2 OKTOBER 1944 – 8 NOVEMBER 1944)

NOORDELIJKE LEGERGROEP (Britse 21^e legergroep)

Nadat operatie Market Garden, die tot doel had de bruggen over de grote rivieren in Nederland in handen te krijgen en zodoende de Siegfriedlinie te kunnen omzeilen, was mislukt, kreeg het veroveren van de Scheldemonding de grootste prioriteit. Antwerpen was de tweede grootste havenstad van Europa met 45 km aan dokken en kades en was dus een ideale aanvoerhaven voor de geallieerde bevoorrading. Het Britse 2^e leger had Antwerpen begin september 1944 al vrijwel intact in handen gekregen, alleen de toevoerweg van de Noordzee naar de Antwerpse havens, de Westerschelde, was nog aan beide zijden in Duitse handen.

Slachtoffer van een V-2 aanval op Antwerpen in 1944

DE OPMARS DOOR NOORD-FRANKRIJK

Montgomery gaf de klus om de Scheldemonding van Duitsers te zuiveren aan het Canadese 1^e leger onder commando van luitenant-generaal Guy Simonds. Het Canadese 1^e leger bestond uit het Canadese 2^e korps (met daarin o.a. de Poolse 1^e pantserdivisie en de Britse 49^e en 52^e divisies) en het Britse 1^e korps.

De strijd duurde van 2 oktober tot 8 november 1944, waarbij het Canadese 1^e leger 12.873 man verloor, waaronder 6367 Canadezen. Er werden 41.043 Duitsers gevangengenomen. Het eerste konvooi van 19 Libertyschepen bereikte op 28 november de Antwerpse havens en dat was het begin van een continue stroom van bevoorrading vanuit Antwerpen. Hiermee kon de vastgelopen aanval op de Duitse Siegfriedlinie een nieuwe impuls gegeven worden. Het Duitse opperbevel onderkende het belang van de beschikbaarheid van een diepwaterhaven voor de geallieerden. In een poging deze alsnog te vernietigen, vuurden zij op Antwerpen meer V-2 raketten af dan op enig andere stad. In feite werd bijna de helft van alle tijdens de Tweede Wereldoorlog gelanceerde V-2's op Antwerpen afgevuurd.

DE AANVAL OP AKEN (8 OKTOBER 1944 - 21 OKTOBER 1944)

CENTRALE LEGERGROEP (Amerikaanse 12^e legergroep)

Op 11 september 1944 overschreden de eerste Amerikaanse soldaten de Duitse grens ten noordoosten van het Luxemburgse Vianden. De dag erna vielen Amerikaanse troepen de Siegfriedlinie aan nabij Aken, waarbij de eerste Westwall bunkers van de Duitsers verloren gingen. De geallieerden stonden daarmee 96 dagen na de landing in Normandië op een linie, die volgens hun planning op 'D+330', dus pas op 2 mei 1945 bereikt had moeten zijn.

De Amerikanen waren nu aangekomen bij de eerste grote Duitse stad, Aken. De Amerikaanse commandanten aarzelden om de stad in te nemen en daarbij over te moeten gaan op bloedige stadsgevechten. In eerste instantie besloten zij dan ook de stad te omtrekken en het Duitse garnizoen te isoleren.

Amerikaanse troepen trekken de Siegfriedlinie over

Aken is de stad waar Karel de Grote tot keizer is gekroond. De nazi's noemden de stad de geboorteplaats van het Heilige Roomse Rijk van de Duitse Natie, waaraan Hitler refereerde als 'Het Eerste Rijk'. Daarbij was het de eerste grote Duitse stad die verdedigd moest worden, dus gaf

Straatgevechten in Aken

Hitler opdracht dat de stad ten koste van alles behouden moest blijven. De Duitse stadscommandant, generaal Gerhard von Schwerin, had het overgrote deel van de 160.000 inwoners van Aken geëvacueerd om hen te beschermen tegen de aanval van de geallieerden, zodat er op het moment van de aanval nog maar 20.000 inwoners in Aken waren achtergebleven. Toen Schwerin bij Hitler aandrong de stad over te geven om de culturele schatten van de stad te sparen voor geallieerde bombardementen, werd hij door Hitler vervangen door kolonel Gerhard Wilck. Tevens stuurde Hitler 5000 man extra *Volkssturm* om de stad te verdedigen.

Het Amerikaanse 9^e leger manoeuvreerde zich ten noorden en ten zuiden van de stad en wachtte af, maar met het verstrijken van de tijd werd het Duitse garnizoen toch een te groot risico geacht en besloot men Aken direct aan te vallen.

De aanval begon op 8 oktober 1944. Op 11 oktober trokken Amerikaanse eenheden (2^e en 3^e bataljon van het 26^e infanterieregiment van de 1^e infanteriedivisie, bijgestaan door het 745^e tankbataljon) de buitenwijken in. Er volgden zware straatgevechten, waarbij de Duitsers het voordeel hadden van het vechten op hen bekend terrein. Vanuit het noorden vielen eenheden van de Amerikaanse 30^e infanteriedivisie de stad aan. Deze divisie verloor in een paar dagen meer dan 2000 man en de Amerikanen waren gedwongen eenheden van de 29^e infanteriedivisie de opengevallen plaatsen te laten innemen. Na een Amerikaans ultimatum op 18 oktober om de stad te verlaten, waaraan door de Duitsers geen gevolg werd gegeven, werd de stad gebombardeerd door de Amerikaanse luchtmacht en beschoten met 155 mm mortieren. Uiteindelijk werd de stad op 21 oktober veroverd ten koste van 5000 slachtoffers aan beide zijden, met daarboven 5600 krijgsgevangen genomen Duitsers.

Duitse krijgsgevangenen